

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 56/2010-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. februára 2010 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. O. M., S., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Cob 262/2007 a jeho rozsudkom z 9. apríla 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. O. M. o d m i e t a ako oneskorene podanú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. januára 2010 doručená sťažnosť JUDr. O. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2

ústavy a porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Cob 262/2007 a jeho rozsudkom z 9. apríla 2008.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 19 Cb 106/2001 v procesnom postavení žalobcu. Sťažovateľ uviedol, že z jemu neznámych dôvodov bola jeho vec postupne pridelená trom sudcom a v poradí tretí sudca na jedinom pojednávaní konanom 27. februára 2007 žalobu zamietol. Podľa sťažovateľa došlo týmto postupom k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ požiadal v priebehu konania okresný súd o ustanovenie opatrovníka z dôvodu jeho zdravotného postihnutia, úplnej obojstrannej hluchoty. Okresný súd jeho žiadosti vyhovel. Podaním z 28. januára 2007 sťažovateľ požiadal, aby bol priebeh pojednávania zaznamenávaný pomocou počítača s duálnym monitorom alebo inak písomne. Sudca na pojednávaní najskôr diktoval do diktafónu, po upozornení sťažovateľa zabezpečil na protokoláciu zapisovateľku a písací stroj. Podľa názoru sťažovateľa ani týmto postupom, keď si mohol prečítať obsah zápisnice, neboli zabezpečené jeho základné práva, pretože sudca oboznamoval obsah spisu tak, že ho čítal, čo sťažovateľ nemohol počuť, pričom v zápisnici je zaznamenané, že boli oboznámené listinné dôkazy bez toho, aby boli označené a uvedený ich obsah. Sťažovateľ uviedol, že jeho spôsobilosť zrozumiteľne sa vyjadrovať nie je obmedzená, a preto nebol správny postup okresného súdu, keď mu ustanovil opatrovníka podľa § 29 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ale sudca mal podľa § 117 Občianskeho súdneho poriadku zvážiť, či nie je na mieste vykonať iné vhodné opatrenia na splnenie účelu pojednávania tak, aby bola zabezpečená rovnosť účastníkov v konaní.

Proti rozsudku okresného súdu z 27. februára 2007 podal sťažovateľ odvolanie. Sťažovateľ uviedol, že neexistuje žiadne publikované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktoré by riešilo otázku odňatia možnosti

konať pred súdom, ak je účastník konania hluchý, nedokáže odčítať z pier, neovláda posunkovú reč, dokáže sa však zrozumiteľne vyjadrovať, a preto svoje odvolanie odôvodnil inými skutočnosťami. V priebehu odvolacieho konania mal už k dispozícii rozhodnutie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 9 Co 100/2007 z 25. januára 2008, ktorým zrušil rozhodnutie Okresného súdu Humenné č. k. 9 C 120/2006-122 z 25. septembra 2007 o ustanovení zástupcu z radov advokátov. Okrem tohto rozhodnutia sťažovateľ ešte podaním zo 4. novembra 2007 namietal proti ustanoveniu právneho zástupcu v odvolacom konaní, a preto mal podľa jeho názoru krajský súd posúdiť podanie zo 4. novembra 2007 ako späťvzatie žiadosti o jeho ustanovenie a najneskôr na pojednávaní konanom 9. apríla 2008 uznesenie o ustanovení právneho zástupcu zrušiť. Nedošlo by tak k obmedzeniu jeho práv, ktoré má spočívať v tom, že vyjadrenie žalovaného k odvolaniu bolo sťažovateľovi doručené až na jeho žiadosť na pojednávaní, ako aj v tom, že krajský súd udelil slovo na začiatku pojednávania právnemu zástupcovi a až na námietku sťažovateľa predsedníčka senátu zaprotokolovala, že sťažovateľ súhlasí s ustanovením právneho zástupcu len v tom rozsahu, že bude verifikovať priebeh pojednávania, ale vo veci samej sa sťažovateľ bude zastupovať sám.

Priebeh pojednávania na odvolacom súde bol zaznamenávaný tak, že ho sťažovateľ mohol sledovať na svojom monitore. K porušeniu jeho práv však malo dôjsť tým, že sudkyňa spravodajkyňa predniesla správu, ktorá nebola v zápisnici zaznamenaná, a sťažovateľ tak nemal možnosť presvedčiť sa, čo a v akom rozsahu bolo oboznámené z obsahu spisu, pričom žalovaná strana túto možnosť mala. Odôvodnenie predsedníčky senátu, že účastníci konania majú rozsudok a odvolanie k dispozícii, a preto nie je potrebné obsah správy protokolovať, považuje sťažovateľ za porušenie svojich práv. Odvolací súd sa mal dopustiť porušenia práv sťažovateľa aj tým, že neprotokoloval jeho prednes týkajúci sa práva na podanie dovolania s tým, že v sťažovateľom uvádzaných skutočnostiach nevidel okolnosti zásadného právneho významu. Sťažovateľ mal záujem na tom, aby sa najvyšší súd zaoberal otázkou, *„či je odňatím práva účasti na pojednávaní skutočnosť, ak úplne hluchý účastník neovládajúci posunkovú reč, neovládajúci odčítanie z úst inej osoby, nemá možnosť pomocou monitora (tak to bolo na prvostupňovom súde) či neprotokolovaním aspoň zásadných skutočností z podanej správy odvolacieho súdu oboznámiť sa so stavom*

veci a dôkazmi“. Sťažovateľ je presvedčený, že ide o otázku zásadného právneho významu, pretože dosiaľ bola vyriešená iba Krajským súdom v Prešove vo vzťahu k postupu Okresného súdu Humenné v inej jeho veci. Vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu o dovolaní sp. zn. 4 Obdo 35/2008 z 29. októbra 2009, v ktorom najvyšší súd konštatoval, že sťažovateľ proti postupu krajského súdu neprotestoval a nežiadal doplniť zápisnicu o jeho prednes k dovolaniu, sťažovateľ uviedol, že *„porušenie práv garantovaných ústavou nie je povinný dokazovať pred všeobecným súdom a súd sám z úradnej moci musí zákony a ústavu rešpektovať“*.

Sťažovateľ namieta, že postupom okresného súdu, ako aj krajského súdu došlo k porušeniu jeho práv zaručených ústavou a dohovorom, pretože nemal možnosť oboznámiť sa s vykonanými dôkazmi a vyjadriť sa k nim v rovnakom rozsahu ako žalovaný, pričom toto porušenie nenapravil ani najvyšší súd, ktorého uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 26. novembra 2009. V rámci všeobecného súdnictva teda vyčerpal všetky možnosti dosiahnuť nápravu a zachovaná je aj lehota na podanie sťažnosti.

Preto žiadal, aby ústavný súd vyslovil, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Cob 262/2007 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 13 Cob 262/2007 z 9. apríla 2008, ako aj rozsudok okresného súdu sp. zn. 19 Cb 106/2001 z 27. februára 2007 a aby prikázal okresnému súdu opäť vo veci konať. Sťažovateľ tiež žiadal, aby ústavný súd uložil krajskému súdu zaplatiť mu finančné zadosťučinenie 5 000 €, ako aj uhradiť trovy jeho právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti okrem pripojenia splnomocnenia na zastupovanie sťažovateľa advokátom v konaní pred ústavným súdom, sťažovateľ však požiadal o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov pre toto konanie, a preto uvedený nedostatok nie je dôvodom na odmietnutie sťažnosti. Ústavný súd vychádzajúc zo znenia petitu, ktorým je v konaní viazaný a ktorým sťažovateľ obmedzil rozsah preskúmania namietaného porušenia jeho základných práv na rozhodnutie krajského súdu o jeho odvolaní, ústavný súd v prvom rade skúmal, či má právomoc rozhodovať o porušení označených základných práv sťažovateľa, teda či v systéme všeobecných súdov neexistoval taký súd, ktorý bol príslušný preskúmať sťažovateľom namietané pochybenia súdov nižších stupňov a v prípade zistenia namietaných väd konania svojím rozhodnutím zjednať nápravu.

Sťažovateľ na ochranu svojich práv podal dovolanie, v ktorom tvrdil, že postupom prvostupňového aj odvolacieho súdu došlo k porušeniu jeho procesných práv, ktoré mali za následok odňatie možnosti konať pred súdom. Najvyšší súd najskôr skúmal, či sťažovateľom uvádzané skutočnosti sú dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 237 písm.

f) Občianskeho súdneho poriadku. Po preskúmaní chronologického postupu obidvoch súdov dospel k záveru, že prvostupňový ani odvolací súd neodňali sťažovateľovi svojím procesným postupom možnosť konať pred súdom, a preto nejde o dovolanie prípustné podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, pričom najvyšší súd nezistil ani iný dôvod prípustnosti dovolania podľa § 237 Občianskeho súdneho poriadku, ktorého existenciu je povinný vždy skúmať, na základe čoho dovolanie odmietol uznesením sp. zn. 4 Obdo 35/2008 z 29. októbra 2009, pretože smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštatoval, že podanie neprípustného dovolania nemožno z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za vyčerpanie účinného prostriedku nápravy v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. V prípade, ak dovolanie nie je prípustné, nemožno ho považovať za účinný procesný prostriedok, ktorý zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd (II. ÚS 64/06, II. ÚS 103/09).

V súvislosti s týmto právnym názorom ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej opravným prostriedkom, ktorým je podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienená prípustnosť sťažnosti, nemôže byť každý v zákone predvídaný opravný prostriedok, ale iba taký, po podaní ktorého sa rozvinú procesné vzťahy v príslušnom konaní, ktoré vedú k prerokovaniu a rozhodnutiu vo veci samej (II. ÚS 77/06).

Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému tento opravný prostriedok nie je prípustný, nemožno prihliadať na rozhodnutie najvyššieho súdu o jeho odmietnutí v súvislosti s plynutím lehoty na podanie sťažnosti podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde (II. ÚS 103/09 v uznesení uvedená judikatúra).

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde možno podať sťažnosť v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým malo dôjsť k namietanému porušeniu základného práva.

V danej veci lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu proti rozhodnutiu krajského súdu sp. zn. 13 Cob 262/2007 z 9. apríla 2008 začala plynúť právoplatnosťou tohto rozhodnutia (19. júna 2008). Sťažovateľ podal sťažnosť na poštovú prepravu 18. januára 2010, teda v čase, keď nepochybne uplynula dvojmesačná lehota podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Pretože zákon o ústavnom súde neumožňuje odpustiť zmeškanie tejto lehoty (napr. I. ÚS 235/03, I. ÚS 156/04, II. ÚS 267/04, IV. ÚS 35/04), ústavný súd sťažnosť odmietol ako oneskorene podanú.

Pokiaľ by sťažovateľ namietal, že až doručením rozhodnutia najvyššieho súdu sa mohol dozvedieť, že dovolanie v jeho veci nie je prípustné, zatiaľ mu však uplynula lehota na podanie sťažnosti, ústavný súd uvádza, že sťažovateľ sa mohol domáhať podľa čl. 127 ústavy ochrany svojich práv podaním sťažnosti aj proti rozhodnutiu najvyššieho súdu, ktoré bolo spôsobilé zasiahnuť do jeho práv vzhľadom na totožnosť skutkových okolností, ktorými sťažovateľ odôvodnil porušenie svojich práv, ktoré sa zhodujú s dôvodmi jeho dovolania (§ 241 ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku) a dôvodom prípustnosti dovolania (§ 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku), ktorého splnenie bolo predmetom posúdenia najvyššieho súdu. Pretože tak neurobil, ústavný súd nemohol skúmať, či spôsob výkonu právomoci najvyššieho súdu v súvislosti s jeho rozhodnutím o odmietnutí dovolania sp. zn. 4 Obdo 35/2008 z 29. októbra 2009 je v súlade s ústavou zaručenými základnými právami sťažovateľa. Rozhodnutie najvyššieho súdu bolo spôsobilé zasiahnuť do základných práv sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. februára 2010